

TEZKİRETÜ'L-BÜNYAN'DAKİ MİMARİ TERİMLER HAKKINDA ABOUT THE ARCHITECTURAL TERMS IN TEZKİRETUL-BUNYAN

Samet AYDOĞAN*

Öz

Bu çalışmada, 16. yüzyılda kaleme alınan Tezkiretü'l-Bünyan'ın mimarî terimleri hem kelimelerin anlamları hem de anlamlandırılan kelimelerin beyitler içindeki kullanımları gösterilmiştir. Mimar Sinan ile Sâi Mustafa Çelebi'nin sohbetlerinden oluşan, Tezkiretü'l-Bünyan'daki mimarî terimlerin anlamlandırılması yapılmış ve aynı zamanda alfabetik olarak sıralanmıştır. Kelimelerin anlamlarını Tebdiz sistemi üzerinde anlamlandırılmaya çalışılmış, anlamlandırılmayan kavramların/terimlerin arasında mimarî nitelik taşıyan kelimeler belirlenmiştir. Mimarî nitelik taşıyan kavram/terimleri incelerken seçilen yöntem; öncelikle kavramların/terimlerin açıklamalı tanımlarının yapılp, ardından da kelimelerin beyit içindeki kullanım yerlerinin gösterilmesi şeklindedir. Ayrıca () içerisinde anlamlandırılan kavram/terimlerin kullandığı musra yeri belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tezkiretü'l-Bünyan, Mimarî, Kavram/Terim.

Abstract

In this study, the architectural terms of Tezkiretü'l-Bünyan, which was written in the 16th century, both the meanings of the words and their use in the couplets were shown. The architectural terms of Tezkiretü'l-Bünyanda which consists of the conversations of Mimar Sinan and Sâi Mustafa Çelebi have been made and it has been listed in alphabetical order. We started to work by understanding the meanings of all words on the Tebdiz system. Then we identified the architectural terms among the concepts/terms that we understand. Then, the method we chose when we put the concepts/terms of architecture into our article; first we made explanations of concepts/terms and then showed the usage areas of words in the couplet. In addition, () the meaning of the term used in the concept/terms are indicated by numbers.

Keywords: Tezkiretü'l-Bünyan, Architecture, Concept/Term.

Giriş

Tezkiretü'l-Bünyan, Doğan Kuban'ın kaleme aldığı bir önsözü ve Hayati Develi'nin hazırladığı "Mimar Sinan'a ve Eserlerine İlişkin Kaynaklar" adını taşıyan kapsamlı bir araştırmayı içermektedir. Kuban'ın yazısında bu kitapların "bütün Osmanlı tarihinde başka eşi" olmadığı (Tümer, 2003, 2); Develi'nin yazısında ise hangi yapıtların hangi kütüphanelerde ve hangi arşivlerde bulunduğu (Tümer, 2003, 3), eleştirel basımın ve çevriyazımın hangi ilkeler gözetilerek yapıldığı görülmektedir. "Yapılar Kitabı"nın ilk bölümünü oluşturan "Tezkiretü'l-Bünyan" [...] yedi katın temellerini atana [...] dokuz katlı gök kemerinin binasını kurana" yani Yaratan'a yani Allah'a, Peygamber Hz. Muhammed'e, Dört Halife'ye, "Allah'ın yeryüzündeki gölgesi" Padişah'a, Sadrazam'a düzülen övgülerle, mesnevilerle ve dörtlüklerle başlar. Daha sonra eserin yazılış nedeninin anlatıldığı bölüm gelir. Sâi Mustafa Çelebi bu kitabın yazılış nedenini şöyle açıklar: "Günün birinde, Padişah'ın artık iyice kocamış olan baş mimarı Abdülmennan oğlu Sinan zaman sayfasında adı ve izi kalıp, hayırla anılmasına vesile olsun diye bu kırık gönüllü değersiz elinden tutanı olmayan ve düşkün Sâi'den, başından geçenleri, koşukla düzyazıyı karıştırarak yazmamı istediler". Bu sözlerden bu kitabın istek üzerine Sâi Çelebi tarafından kaleme alınmış bir Sinan biyografisi, Sinan üzerine yazılmış bir monografi olduğu izlenimini edinilmektedir. Ancak daha sonraki sayfalarda Sinan; yaşam öyküsünü, yapıtlarını, kendi ağzından yani otobiyografik bir üslûpla anlatır. Dolayısıyla Doğan Kuban'ın da bu Osmanlı klâsiğinin yeni baskısına yazdığı önsözde belirttiği gibi söz konusu kitap ne tam olarak bir biyografi ne de tam olarak bir otobiyografidir. Sinan kitapta: "Sultan Selim Han'ın saltanat gül bahçesinin devşirmesi" dahası "Kayseri sancağından [...] devşirilen erkek çocukların ilki" olduğunu; Padişah'ın hizmetinde çeşitli yerlerde "Arap ve Acem diyarlarında" gezip dolaştığını ve o gezileri sırasında pek çok şey öğrendiğini; önce dülgerliğe heves ettiğini; "Kızılbaşlara" karşı düzenlenen sefer sırasında, Vezir Lütfü Paşa'nın buyruğuyla zanaatını kullanarak Van Gölü'nü geçmeye yarayan gemiler; Karaboğdan Seferi sırasında ise Prut Nehri üzerine bir köprü inşa ettiğini; "Acem Alisi" olarak bilinen mimarın ölümü üzerine yine Lütfü Paşa'nın önerisiyle mimarbaşılığa atandığını askerliği, yeniçeriliği de sevmekle birlikte kısa bir

* Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, aydogansamet92@gmail.com

kararsızlıktan sonra “Camiler inşa edip birçok dünya ve ahret muradına vesile olacağını” düşünerek “Usta olup dünyada eserler bırakayım” diyerek bu görevi kabul ettiğini söyler. Sinan’ın 90 yılı bulan uzun yaşamı boyunca çok sayıda binaya imzasını attığı bilinmektedir. Ancak “Tezkiretü’l-Bünyan”da bunların yalnızca birkaç tanesinden doğal olarak en ünlülerinden söz edilmektedir. Bunların ilki; Kanuni’nin çok sevdiği ancak çok genç yaşta yitirdiği şehzadesi Sultan Mehmet için yaptırdığı Şehzade Camii’dir. Şehzade Camii’nin ardından Padişah’ın, İstanbul’un su sorununu çözmeye yönelik girişiminin odağında bulunan Kırkçeşme Suyolu’nun yapım öyküsü uzun uzun anlatılır (Tümer, 2003, 8).

Tezkiretü’l-Bünyan’da en uzun bölüm İstanbul’a su getirilmesine ilişkindir. Kırkçeşme sularının inşası hakkında gerçekten ayrıntılı bir bilgi veren bu bölüm belki de eserin en ilginç bölümüdür. Sâi’nin Sinan’la konuşmaları, onun yapı etkinlerini yansıtan bir edebi eser olarak zamanın aydını için mimariye ilişkin hangi konuların ağırlık verdiğini de açıkça göstermektedir. Bunlar bizim beklentilerimiz olmayabilir fakat bütün Osmanlı tarihinde başka eşi de yoktur. Ve toplumun mimarî yapıt hangi bağlamda değerlendirdiğini açıklamaktadır (Develi, 2002, 9).

TEZKİRETÜ’L-BÜNYAN’DAKİ MİMARİ TERİMLER

Çalışmamızda ele aldığımız mimarî terimler alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Sözlük maddelerinde ilk olarak kavram/terim yazılmış, ardından bu kavramların/terimlerin günümüz Türkçesiyle tanımlarına yer verilmiştir. Daha sonra tanımlaması yapılan kavramların/terimlerin beyit içinde geçtiği yerler yerler gösterilmiştir:

-A / Ā-

ābād eyledi: İmar etmek, bayındır hale getirmek.

1. lāk-ı ḥasene ile cāmi-i ı kılblerin **ābād eyledi** / Mesnevi-i Ma’nevî (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 3)

abad oldı: Yıkılmamak, sürmek | ebedî ayakta kalmak.

1. Çü kâh-ı cism-i Ādem **oldı abad** / Ḥalilullah kıldı Ka’be bünyād (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 8)

amūd-ı yek-pāre-i menāre-misāl: Minare gibi bütün (tek parça) direk, sütun.

1. Taşı demekle marūf bir **amūd-ı yek-pāre-i menāre-mişāl** ve / bir mīl-i Ṭübā-mişāl idi (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 2)

aya sofıya: İstanbul’da yapılmış en büyük Bizans kilisesi. Fatih döneminde camiye dönüştürülmüştür.

1. Sofıya kubbesi gibi büyük kubbe devlet-i İslāmiyye’de binā / olınmamışdur deyü keferi-fecerenüñ mi’ mār geçinenleri (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 7)

āyine-i ‘ālem-nümā: -Büyük İskender’in hocası Aristo tarafından İskenderiye’de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna.

1. Şuffalar menzilgeh-i ehl-i safā / Cāmlar **āyine-i ‘ālem-nümā** (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 5)

-B-

ba’albek: Lübnan’da antik bir kent.

1. Ve bir sütünüñ dāhı İskenderiyye’den mavna ile getürdi / ler Ve bir sütunun **Ba’albek’den** deryā kenarına indirüp (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 6)

bāb-ı cennet-misāl: Cennet gibi kapı.

1. aḥirihi tahrir ve her **bāb-ı cennet-mişālünüñ** kitābesine münā / sib-i ṭālib ü rāğıb olup neçe dil-keş ḥudud tahrir edüp seng-tı (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 8)

bāb-ı muşanna’: Sanat eseri olarak meydana getirilmiş, usta işi kapı.

1. Ve her **bāb-ı muşanna’** ve künde-kārısı ‘ac u abnūsı şa / def-kārī bir şafha-i Erjeng-i pür-naqş u niğārdur ki man (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 6)

bām: Dam, Çatı, Kubbe, Kemer, Sakf.

1. Seherde tāb-ı ḥurşid **bāmına** düşse çarḥ-ı çarūmden / Zer indirdi ‘ālem gönderdi derler ḥāzret-i ‘İsā (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 53, Beyit 3)

bānī: Yapan, bina eden, kuran.

1. Felek devr eyledükçe ber-ḳarār ede esāsını / Bināsınıñ ve hem **bānisintüñ** ol Ḥalīk-ı yektā (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 13)

bānī-beytü’l-ḥarām ü mescid-i akşā: Mescid-i Akşā ve Kabe.

1. Şeh-i Rūm u ‘Acem mīr-i şerīf-i Mekke vü Zembem / Kim oldur **bānī-Beytü’l-Ḥarām ü Mescid-i Akşā** (Tezkiretü’l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 14)

bānī-i minā-yı taḳ-ı sipihr-i nüh-revāka: Dokuz kubbeli gökyüzünün kubbesini yapan edendir.

1. Hâmî ü sipâs ol mü'essis-i esâs-ı seb'-tibâka ve şenâ-i bi-kı / yâs ol **bânî-i minâ-yı tağ-ı sipihr-i nüh-revâka** ki bu kâr-hâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 1)

bânî-i şehri-i koştanîniyye olan: İstanbul şehrini kurmuş olan.

1. da aşhâb-ı tevârih kavli üzre hikâyet-i seleften kıssa buña / münce olur ki sâbıkâ **bânî-i şehri-i Koştanîniyye olan** Yan (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 16, Beyit 10)

beyân-ı bünyân-ı çâh-ı tolâb: Su değirmeni kuyu inşasını açıklar.

1. olınmışdur / Der **beyân-ı bünyân-ı çâh-ı tolâb** der bağçe-i (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 39, Beyit 5)

beyân-ı cîsr-i laţif-i çekmece-i kebîr: Büyük Çekmece'deki güzel köprüyü açıklar.

1. Mâliküz böyle kâmil insâna / Der **beyân-ı cîsr-i laţif-i Çekmece-i Kebîr** der 'ahd-i Sultân (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 11)

beyn: Ara, orta, iki şeyin ortada kalan kısmı.

1. Menâr-ı çâr **beyninde** o kübbe mürşid-i dâna (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 13)

beyt-i ilah: Allah'ın evi.

1. Ben ki pîr-i hân-kâh-ı 'âlemem / Hâk bilür yapdum neçe **beyt-i ilah** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 11)

beyt-i ma'mûr: Kabe'nin tam üzerinde yedinci kat gökte bulunan ve melekler tarafından tavaf edilen bir köşk.

1. Binâ-yı Mescid-i Akşâ mişâl-i Ka'be-i 'ulyâ / Esâsı yer yüzindeydi ezel bu **beyt-i ma'mûruñ** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 2)

bî-bünyâd olmasınınun: Temeli çürük yapı.

1. Pâdişâhum bunun binâsı **bî-bünyâd olmasınınun** sebebi mâl-i / hâzîne şarfında tamâm mertebe ihtimâm etmemişler köprüyü (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 44, Beyit 2)

binâ: Ar. 1. Yapılmış, yapı. 2. Yapı yapmak.

1. seng-trâşlar cem' edüp bir vaqt-i şerîf ve sâ'at-i münifde bi / nâya temel urulup yap yap **binâ** yerden götürülüp kıbaları (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 3)

binâ ed: İnşa eder, yapar.

1. yoldaşlarum ile muqayyed olup az zamânda üç kadırğa **binâ / edüp** tamam yelkenün ve demürlerin ve küreklerin tedârük (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 10, Beyit 3)

binâ eyledüm: İnşa etmek, yapmak.

1. şânları vârid olup ol âb-ı mezkûr üzre bir cîsr-i laţife mübâ / şeret edüp on gün içinde bir 'âlî köprü **binâ eyledüm** 'Asker (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 11, Beyit 2)

2. câmi'lerin **binâ eyledüm** Ve bir neçe zamân rîkâb-ı hüma / yünlerinde seferde ve hâzerde revân u püyân olup muşâha (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 13, Beyit 6)

binâ olınan: Temel olmak.

1. eskiden **binâ olınan** Üç Şerefelü bir külle gibidür gâyet / kalıñdur ammâ bunuñ menâresi hem nâzik ve hem üçer yol (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 5)

binâlarına: Ar. 1. Yapılmış, yapı. 2. Yapı yapmak.

1. na dört yüz iki yük ve altmış üç biñ akçe şarf olunmışdur / Ba'dehü 971 târihinde seyl-i 'azîmde hedm olan Maglova Ke (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 9)

binâ-yı câmi'î şerîf: Cami binası.

1. fe mübâşeret fikri güzerân eyleyüp bu 'abd-i hâkîr-i nâ-tüvân / Mi'mâr Sinân bin 'Abdü'l-mennân bendesini da 'vet edüp câ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 28, Beyit 4)

binâ-yı câmi'ü: Camii(nin) binası.

1. 'İmâretle medâris kıldı muhkem / **Binâ-yı câmi'ü** dârü's-şifâ hem (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 26, Beyit 13)

binâ-yı cennet-âsâ: Cennet gibi yapı.

1. Mesnevi / Zihî 'âlî **binâ-yı cennet-âsâ** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 11)

binâ-yı ka'be-i 'ulyâ: Çok yüksek çok yüce Kabe yapısı.

1. Erişe çün **binâ-yı Ka'be-i 'ulyâsı** pâyâna / Kemâliyle olar behremend a'lâ eger ednâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 12)

binâ-yı keştihâ-yı bî-nâzır: Benzersiz gemi yapısı, inşası.

1. Kızılbaş ile ettük neçe remzi / Sebeb-i mi'mâr-şoden-i hâkîr Der **binâ-yı keştihâ-yı bî-nâzır** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 9, Beyit 11)

binâ-yı mescid-i akşâ: Mescid'i Aksa yapısı.

1. Binâ-yı Mescid-i Akşâ mişâl-i Ka'be-i 'ulyâ / Esâsı yer yüzindeydi ezel bu beyt-i ma'mûruñ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 2)

binâ-yı rif'at: Yücelik binası.

1. **Binā-yı rif'atin** bennā-yı kudret üstüvār etsün / Cenāb-ı hāzret-i Bārī'den oldur halka istid'ā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 10)

binā-yı şerif: Ullu temel, bina.

1. **binā-yı şerife** getürdiler Emr-i Şāh'la ziyādesi kesilüp sāyır / direkler ile berāber oldı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 5)

bināyı urdu: Temel attı.

6) 1. Yed-i kudret ile tahmīr itdi lā'yı / Vücūd-ı Ādem'e **urdu bināyı** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 6)

binbir direk: İstanbul'da bulunan en büyük su haznelerinden biri.

13) 1. At Meydānı altında **Binbir Direk** anlardandır Anlarda cem' (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 16, Beyit 13)

bī-sütün: Direksiz.

1. Leṭāfet ābını bu **Bī-sütün'a** kılmaga icrā / Hemāna kubbe-i 'ālisi anuñ çarḥ-ı a'zamdur (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 4)

bülend ü pestin: Yüksek ve alçak.

1. Neşr Bu hāķir dahı Allah tevekkül eyleyüp havāyī te / rāzūyla vādilerüñ **bülend ü pestin** yoklayup ol eski şu yol (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 17, Beyit 9)

bünyād ede: İnşa etmek, kurmak.

1. Ṭarīķ-i dostta hayr isteyen zād / **Ede** Allah-içün bir çeşme **bünyād** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 5)

bünyād kıldı: Temel, esas almak, inşa etmek.

1. Bu 'ālī cāmi'i ol **kıldı bünyād** / Cihān turduķça ola hayr ile yād (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 51, Beyit 2)

bünyān: Ar. is. Yapı, bina.

1. bağçenüñ bir laṭif gūşesinde nişān eyleyüp Bir ṭolab-ı gerdün / nişān **bünyānına** mübāşeret eylesünler dediler Ol maḥāl (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 40, Beyit 11)

-Ç-

çār-sütün: Dört sütun.

1. Çār-yār oldı anda **çār-sütün** / Çār-rükn üzre hāne-i İslām (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 9)

-D-

dārü's-şifā: Hastahane.

1. rü'l-ķurra ve on yedi 'imāret ve üç **dārü's-şifā** ve yedi yerde / köprü ve on beş yerde şu yolu kemerleri ve altı maḥzen ve on (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 15, Beyit 5)

2. 'Imāretle medāris kıldı muḥkem / Binā-yı cāmi'ü **dārü's-şifā** hem (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 26, Beyit 13)

-E-

emīn-i binā olan: Güvenilir bina .

1. binā zamānında binā olunan hāneler cāmi'-i şerif tetimmātın / dandur' derler Ol ma'nādan su'āl **Emīn-i binā olan** gimes (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 3)

evşāf-ı binaḥa-yı 'ālī: Yüce yapının güzelliķleri.

1. **Evşāf-ı binaḥa-yı 'ālī** meclis-i ehālīde mezkūr ve her birini / maḥallīyle mestūr edüp hikmet-i Loķmān'dan deyüp gendi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 7, Beyit 8)

-F-

feth-i bāb-ı cami: Cami kapısını açmak.

1. **Feth-i bāb-ı cami**'e elyāk u aḥra kim ola dediklerinde / Müşarü'n-ileyh (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 2)

-G / Ğ-

ğam-hāne: Üzüntü evi, ev.

1. dü **ğam-hānelerin** ta'mir eyledüklerin binānuñ geç olması şa / dedinde erbāb-ı nifāk ittifāk ile garaż-āmiz tahrīr edüp Bu (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 2)

-H / Ğ / Ğ-

hâci bektâş ocâğı: Hacı Bektaş Dergahı.

Yetişdim **Hâci Bektaş ocâğından** / Rodos ile Belgrad'a 'azîmet (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 9, Beyit 6)

hamâm: Hamam, sıcak kaplıca.

1. toköz hân ve otuz üç **hamâm** binâ olunmuşdur / Der beyân-ı binâ-yı takha-yı felek-nişân berây-ı ameden-i (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 15, Beyit 6)

hâne: Ev, mesken.

1. binâ zamânında binâ olunan **hâneler** câmi'-i şerif tetimmâtın / dandur' derler Ol ma'nâdan su'âl Emîn-i binâ olan gimes (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 3)

hâne-i islâm: Cami.

1. Çâr-yâr oldı anda çâr-sütûn / Çâr-rûkn üzre **hâne-i İslâm** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 30, Beyit 9)

harâ: Pek katı taş, mermer.

1. Câmlar çün şehper-i Rûhü'l-emîn / Resminüñ **harânı** nakkaşân-ı Çîn (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 5)

harâb etmese: Harap, virane hale getirmek; yıkmak.

1. tükden soñra kâfir **harâb etmese** bir kulle binâ olunup hıfz / u hıraşet-içün bir miqdâr adam kónsa deyü tedârük ettiler (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 11, Beyit 4)

harîm: Harem dairesi, harem; bir evin civarı.

1. Beyt / Dikilmiş sanmañuz mermer direklerdür **harîminde** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 5)

2. Dikilmiş sanmañuz mermer direklerdür **harîminde** / Temâşâ etmege tûrmuş neçe serv-i semen-sîmâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 7)

havz-ı 'âlî: Büyük havuz.

1. zirâ' ve temeli on sekiz zirâ'dur Ve Müderris Köy Kemer / leri dâhı birkaç kerdür Ve ol **havz-ı 'âlî'ki** mecma'ü (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 4)

hazret-i mi mâr: Saygın, yüce mimar.

1. Huşuşâ **hazret-i Mi mâr** Aga ol pîr-i üstâdan / Velayetle yapar yapduğunu derler kamu dünyâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 53, Beyit 5)

hedm olan: Yıkılma, tahrip edilme.

1. na dört yüz iki yük ve almış üç biñ akçe şarf olunmuşdur / Ba'dehü 971 târihinde seyl-i 'azîmde **hedm olan** Maglova Ke (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 9)

-K / K-

ka'be: Müslümanlarca kutsal kabul edilen Mekke'de bulunan bina.

1. Dil-i virânuñuñ âbâd eder ey Sâ'i-i dâ'i / Gönüller **ka'besin** bünyâd eden oldur Hâlîl-âsâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 11)

kâh: Köşk, kasır, kule gibi yüksek binâ.

1. Zihî Şâni' k'edüp zâhir kemmündan / Bu **kañı** tarh kıldı kaf u nûndan (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 4)

kal'e-i sigetvâr: Sigetvar kalesi.

1. mîve-i ümmîdi kañ' edüp 'askeriñ kıla'a koyup re'âyasın mişe / zâra sürdi Merhûm ve mağfürunleh **kal'e-i Sigetvâr'ı** hişâr (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 46, Beyit 8)

kıbab: Kubbeler.

1. seng-trâşlar cem' edüp bir vaqt-i şerîf ve sâ'at-i münifde bi / nâya temel urlup yap yap binâ yerden götürülüp **kıbabları** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 3)

2. Mânend-i şubh u şâm ana âc u abnûs / Neşr Ve ol câmi-i şerîfün **kıbabları** deryâ-yı leñâfetün ha (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 10)

kılâ'-ı üngürüs: Macaristan kalesi.

1. Açıp Bulğar ile Efrenc ü Rus'ı / Tamâm aldı **kılâ'-ı Üngürüs'i** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 26, Beyit 12)

kitâbe: Bir binanın kapısı üzerine kabartma olarak yazılan mimarın adı, yapım tarihi gibi yazılar II Bir levhanın etrafına yapılan kabartma çiçek ve diğer nakışlar.

1. Nażar kaşr-ı vücûda manzar oldı / **Kitâbe** aña ol ebrûlar oldı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 1, Beyit 7)

2. ahirihi tahrir ve her bâb-ı cennet-mişâlinün **kitâbesine** münâ / sib-i tâlîb ü râğıb olup neçe dil-keş hudud tahrir edüp seng-tı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 8)

komane: Sütun, direk ve kalın yapı.

1. la büyük kalyon direklerinden sütunlar diküp kat kat muñ / kem iskele peydâ ettük Ve 'azîm mavna **komanelerin** bir ye (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 7)

komne: Sütun, direk ve kalın yapı.

1. serāpā kadirğa direkleri ile şarup muhkem bend eyleyüp iki / yerden ol ādam gövdesi gibi **komneleri** polād bekrelere (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 9)

köprü: Aralarında doğrudan doğruya geçişi önleyen bir engel bulunan iki yeri birbirine bağlayan veya bir trafik akımının diğerini kesmeden üstten geçmesini sağlayan yapı.

1. lazım oldu. Neçe kimesneler muqayyed olup bir neçe gün köp / rü bināsına muqayyed oldılar Yapdukları **köprü** āb u gil (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 10, Beyit 12)

kubbe-i 'ālī: Yüce/yüksek kubbe (Gökyüzü).

1. bi-'avnilahî'l-Melikî'd-Deyyān devlet-i Sulţān Selīm / Hān'da izhār-ı kudret edüp bu **kubbe-i 'ālīnün** andan altı zi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 10)

kubbe-i laţif: Güzel tepesi yuvarlak bina.

1. Neşr Çünkü cāmi'-i şerīfün **kubbe-i laţifi** kapandı ve sāyir / güşelerinün bināsı kararını buldı merhūm Kıbletü'l-küttāb (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 32, Beyit 6)

kubbenün: Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

1. nün dört cānibinde vāki' olmuştur Ve hep üçer şerefelidür ve / üçer yollu ve ikisinün yolları başka başka vāki' olmuştur Ol (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 50, Beyit 4)

künde-kārī: İnce marangozluk, sedefçilik.

1. Ve her bāb-ı muşanna' ve **künde-kārīsi** 'āc u abnūsı şa / def-kārī bir şafha-i Erjeng-i pür-naqş u nigārdür ki man (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 31, Beyit 6)

kuyu: Kuyu.

1. binā olunacak yerde çeşme ve çeşmeye kâbiliyyet olmayup / yüksek yerlerde tatlu **kuyular** ola ki şu yolu içine ograya (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 25, Beyit 11)

2. dāyiresine rāst geldiler ki kâfir zamānından kalmuş bir tolab / **kuyusu** bulundu ki taşları hārāb olup içertüsine yıkılmış henüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 1)

-M-

ma'bed olsun: İbadet edilen kutsal yer.

1. Bu cāy-ı pāk zībā **ma'bed olsun** ehl-i İslāma / İbādet eyledükçe cami'-i gerdūnda eşyā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 55, Beyit 14)

ma'bed-i ümmet-i resül-i emīn: Hz. Muhammed'e inanların ibadet ettikleri yer.

1. dı **Ma'bed-i Ümmet-i Resül-i emīn** tārīh vāki' olmuştur / İhrācātına yüz elli bir yük akçe şarf olındı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 14, Beyit 10)

ma'ber: Köprü.

1. gül-geşt ederken yolları sa'ādetle Böyük Çekmece'ye ogra / yup fuqārānuñ ol **ma'berde** gemiler ile geçmesi iztırabın gö (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 43, Beyit 2)

maglova kemerī: Mimar Sinan tarafından 1554-1562 yılları arasında İstanbul'da, Ali Bey Deresi vadisi üzerinde yapılmıştır.

1. kemerlerdür Ve **Maglova Kemerī** üç taḃakadır Taḃakası / nuñ köpri mişālinde yolu vardur atlu geçer Ḳaddi altmış beş (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 3)

ma'mūr eyleyüp: İmar etmek, bayındır hale getirmek.

1. aḥretin **ma'mūr eyleyüp** kāyim-maḳām-ı Süleymān olan Sul / tān Murad Hān'ı mu'ammer eyleye (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 38, Beyit 9)

menār oldı: Minare olmak.

1. **Menār oldı** şanur gökde mela'ik cāmi'-i çarḥa / Menārı olmagıla nüh-kıḃāb-ı çarḥdan bālā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 53, Beyit 1)

mesken: Ev, ikametgah.

1. Pīr iken aḥīr ḡaza üzre şehīd oldı o şāh / Cennet etsün **meskenin** anuñ İlahü'l-'ālemin (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 48, Beyit 8)

mihrāb-ı şerīf: Kutsal mihrab (Camilerde imamın bulunduğu oyuk yer.).

1. Neşr Bu ḥaḳīr dāḥı bu aḥvālden ḡāfil mermerciler kār-hā / nesi olan maḥalde **mihrāb-ı şerīfün** ve minber-i münifün (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 33, Beyit 13)

mi'mār etmek: İnşaat planlarını yapan ve bunların kurulmasına bakan sanatkar.(OTS.,754).

1. dup Paşa ḥazretleri seni **mi'mār etmek** muḳarrer etti. Ya / nunda cāiz midür Deḡül ise bir tedārük eyle dediler Ḥa (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 12, Beyit 11)

mi'mārlik: İnsan yaşamının içinde geçeceği mekanları oluşturmak/üretmek amacı ile, yapı/yapı gruplarını kapsayan fizik çevreyi tasarlamak uğraşına verilen isim.

1. Ḥaḳḳ'uñdur Mi'mār 'Acem 'ālisi fevt olup **mi'mārlik** / maḥlül olur Ol demlerde merhūm Vezīr-i ā'zam Ayas Paşa (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 12, Beyit 7)

minber-i münif: Büyük, yüce camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.

1. Neşr Bu haķır dāhı bu ahvālden gāfil mermerciler kār-hā / nesi olan maħalde miħrāb-ı şerīfūn ve **minber-i münifūn** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 33, Beyit 13)

-N-

navdan: Oluk.

1. müjdeciler gönderdi Yine bir müddetden sonra sa'ādetlü Pādi / şāh devletle gelüp çıkan havzaları ve mermer **navdanları** sey (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 23, Beyit 10)

nüh-kıbābı: Dokuz kubbe.

1. Direksiz turgurup bu **nüh-kıbābı** / Mu'allak aşdı top-ı āfītābı (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 1, Beyit 5)

-O-

otāg ol: Hükümdar çadırı olmak.

1. Şāh-ı 'ālem-penāh şāğ olsun / Çarh-ı gerdün ana **otāg olsun** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 5, Beyit 3)

-P-

pīr-i hān-kāh-ı 'ālem: Dünyada tekkenin üstadı.

1. Ben ki **pīr-i hān-kāh-ı 'ālemem** / Hāķ bilür yapdum neçe beyt-i ilah (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 38, Beyit 11)

pīr-i kār-dan: İşi bilen, üstad.

1. lerūn mübārek lisānlarından naķl olunur Bu dā'ī-i sena-hvān / **pīr-i kār-dan** Sinān bin 'Abdü'l-mennān bī-ħamdillahi'l-meli (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 7, Beyit 9)

pül: Köprü.

1. Beyt / Cihān-ı bī-bekā seyl-i fenā üstünde bir **püldür** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 43, Beyit 9)

-R-

reh- güzārı: Yol üstü, geçit.

1. deyüp muħaşşal ol gīrivlerde girizān olan āb-ı revānun **reh-** / **güzārı** harāb u yebāb olup nihānī girizān olan āb çemenzār (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 18, Beyit 1)

rükni hāne-i islām: İslam evinin direği.

1. Bu gül-zāra cihānı ede da'vet 'andelīb-āsā / Sütün-ı çār **rükni hāne-i İslām**dur elħāķ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 52, Beyit 12)

-S / Ş / S-

saħn: Avlu, orta, merkez.

1. Mesnevi / Anuñ **saħnı** serāsەر sebze-i ter (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 40, Beyit 1)

sarāy: Saray.

1. raya varduklarında hazinedar başıya ve sayir ağalara buyu / rurlar ki (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 35, Beyit 3)

2. Ol maħalde haķire adamlar gelüp / **Sarāy** ağaları da'vet ederler deyüp 'ale'l-'acele **Sarāy'a** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 35, Beyit 6)

sedd-i sikender: İskender tarafından yaptırılan, o dönem koşullarına göre gayet sağlam bir set.

1. fecere Şāh-ı nik-nāmuñ kudüm-ı hümāyānın haber aldukda / N'ola gelsünler Bizüm **sedd-i Sikender**lerümüzden göre (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 46, Beyit 3)

sinān bin 'abdü'l-mennān: Mimar .

1. müşgīn-nikāb budur ki meğer bir gün ser-mi'mārān-ı Pādi / şāh-ı kām-rān **Sinān bin 'Abdü'l-mennān** pīr-i nā-tüvān olup (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 6, Beyit 2)

2. lerūn mübārek lisānlarından naķl olunur Bu dā'ī-i sena-hvān / pīr-i kār-dan **Sinān bin 'Abdü'l-mennān** bī-ħamdillahi'l-meli (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 7, Beyit 9)

sütün etmiş: Direk, kolon. (OTS, 1135).

1. **Sütün etmiş** bu tāk-ı bī-sütüna / Muħaşşal Pādişāh-ı 'ālem-penāhuñ emr-i hümāyūnlarıy (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 29, Beyit 6)

sütün-ı çār: Dört direk.

1. Bu gül-zāra cihānı ede da'vet 'andelīb-āsā / **Sütün-ı çār** rükni hāne-i İslām'ur elħāķ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğەر 52, Beyit 12)

sütün-ı mezbūr: Adı geçen direğin, kolonun.

1. re cem' eyleyüp âdam gövdesi gibi palâmar ile demürlü bek / relere bağlayup ve sütün-ı mezbûruñ turduğı yerde gövdesin (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 8)

sütün-ı pāk-mermer: Temiz, saf mermer direk.

1. Nazm / Meger kim ol **sütün-ı pāk-mermer** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 3)

-T / T-

tabaka: Kat, katman.

1. kemerlerdür Ve Maglova Kemerü üç **tabakadur** Tabakası / nuñ köpri mişâlinde yolu vardur atlu geçer Kıddi altmış beş (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 3)

taht-ı serây: Sarayın tahtı.

1. Hilâl-ebriü ser-âmed bir güzeldür / Ayağı erişüp **taht-ı serâya** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 45, Beyit 7)

tākı: (Ar.) Kubbe, kemer.

1. Kemer-bendi erer evc-i a'lâya / Dönüp her **tākı** çarh-ı bisütüna (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 45, Beyit 8)

tāk-ı bî-sütüna: Sütunsuz (direksiz) kemer II Direksiz gök, felek.

1. Sütün etmiş bu **tāk-ı bî-sütüna** / Muhaşşal Pâdişâh-ı 'âlem-penâhuñ emr-i hümâyünlarıy (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 29, Beyit 6)

ta'mîr edüp: Onarmak, düzelmek, yenilenmek.

1. Olur bâğ-ı cinânda havz-ı Kevser / Neğr Andan soñra tamâm yollarını **ta'mîr edüp** neçe (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 8)

tarem-i mînâ: Mavi renkli kubbe.

1. Felekde mişli yok illâ meger kim **tarem-i mînâ** / Aşılmış kahkeşânla kübbesi şan câmi'i çarha (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 52, Beyit 6)

tecdîd-i binâ: Yenilenen, tazelenen yapı.

1. 962 târihi zi'l-ka'desinüñ evâyilinde mübâşeret olunmuş / dur Cümle ta'mîr ve **tecdîd-i binâ** ve kemer ve sâyir binâları (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 8)

tolâb: Su değirmeni.

1. dâyiresine râst geldiler ki kâfir zamânından kalmış bir **tolab** / kıuyusu bulındı ki taşları harâb olup içerüsine yıkılmış henüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 1)

2. müjde-i şafâ-bahş vâsıl olduğı gibi sa'âdetle hadem ü haşe / miyle azîmet edüp geldiler **Tolabı** çarh-ı felek gibi ser-ger (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 3)

türbe: Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

1. ve dört yüzden ziyâde mescîd-i münif vâki' olup altmış yer / de medâris ve otuz iki sarây ve on toköz **türbe** ve yedi dâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 15, Beyit 4)

turunçluk-nâm: Osmanlı'daki su çeşmelerine verilen isim.

1. meri'nüñ tekrâr binâsına 97 yük ve toksan bir biñ yüz kırk / akçe şarf olunmuşdur Ve **Turunçluk-nâm** şu yolna üç yüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 27, Beyit 10)

-U-

ula: Bitiştirmek, katmak, eklemek, ilâve etmek.

1. arasından cânib-i şahrâya revân olmuş idi Muhaşşal biñârı / başından **ulayıp** cânib-i kühdan bir handeğ kesüp şahrâya (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 18, Beyit 2)

-Ü-

üstüvâr et: Sağlamlaştırmak.

1. 'Aduya fırsatını nuşretini / Esâsın bu binânuñ **üstüvâr et** (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 37, Beyit 5)

-Y-

yık: Bozmak, tahrip etmek.

1. de havzlar ve kâfiri mermer oluklar olmağdur Mürür-ı eyyâm / la **yıkılıp** zir-i zeminde bî-nişân olmuşdur İnşâ'allahu te'âlâ pâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 23, Beyit 6)

2. dâyiresine râst geldiler ki kâfir zamânından kalmış bir tolâb / kıuyusu bulındı ki taşları harâb olup içerüsüne **yıkılmış** henüz (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 42, Beyit 1)

yüz: Mekan, yer, taraf.

1. Bu 'âlî kübbelü câmi'de başı tâcîdur elhâk / E dirne şehrinüñ Tunca **yüzi** şuyı-y-ıdı ammâ (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 10)

-Z / Ž / Ẓ / Ẕ-

zāviye-i vīrāndan: Yıkık, dökük, harap tekke.

1. dan bir tūse peydā eyleyüp yine şehir-i Sitanbul'a dönülüp / hizmet-i a'yān-ı zamāna meşğul olup kapuya çıkdum (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 8, Beyit 14)

zih: Yay kirişi.

1. Hariminde olan kavş-ı kemerler ahenin **zihle** / Kemāndur bi-gümān tīr-i du'aya benzemez mi yā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 54, Beyit 8)

zirā' ve tūl: Uzunluk ve arşın.

1. Neşr Cümle kemerlerden birisi Uzun Kemer demekle / meşhūr olmuşdur Kāmeti yigirmi **zirā' ve tūli** bin iki yüz yi (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 1)

zīr-i zemīn: Zemin, yer altı.

1. dūr **zīr-i zemīnde** nihān olan şuyı rüy-i zemīndeki gibi bi / lūr Bu bābda halk-ı 'ālemūn hilāfında bir özge ma'naya va (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 20, Beyit 8)

2. de havzlar ve kāfiri mermer oluklar olmağdur Mūrūr-ı eyyām / la yıkılıp **zīr-i zemīnde** bī-nişān olmuşdur İnşā' allahu te'ālā pā (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 23, Beyit 6)

3. enhārdur **zīr-i zemīnde** bināsı temeliyle şöyle mülhāza olu / na ki Ğalata Kulesi'ncedür (Tezkiretü'l-Bünyan, Diğer 24, Beyit 5) (Çelebi, 2002)

Sonuç

Tezkiretü'l-Bünyan adlı eser; başlangıçta istek üzerine Sâi Çelebi tarafından kaleme alınmış bir Sinan biyografisi olduğu izlenimini edinilse de ilerleyen sayfalarda Sinan yaşam öyküsünü, yapıtlarını, kendi ağzından yani otobiyografik bir üslûpla anlattığı görülmektedir. Dolayısıyla Doğan Kuban'ın da bu Osmanlı klâsiğinin yeni baskısına yazdığı önsözde belirttiği gibi söz konusu kitap ne tam olarak bir biyografi ne de tam olarak bir otobiyografidir (Tümer, 2003, 3). Eserin ilerleyen bölümlerinde Mimar Sinan'ın yapmış olduğu mimarî yapılarından bahsedilmektedir.

Bu çalışmayla 16. yüzyıl ve daha öncesine ait mimarî kavram/terimlerini daha derli toplu bulma imkânı elde edilecek ve klasik edebiyatımızın gelişim çizgisi daha iyi takip edilebilecektir (Kılıç, 2018, 4).

KAYNAKÇA

- Arat, R. R. (1951). *Atabetül Hakayık*. İstanbul: Türk Tarih Kurumu.
- Arseven. C. E. (1983). *Sanat Ansiklopedisi*. (C.I, II, III, IV, V.), Beşinci Baskı, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ayverdi. E. H. (1966). İstanbul Mimari Çağının Menşei. *Osmanlı Mimarisinin İlk Devri 630-805 (1230-1402)*, (C.I). İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Barkan. Ö. L. (1972). *Süleymaniye Cami ve İmareti İnşaatı (1550-1557)*. (C. I), Ankara: TTK Basımevi.
- Baykara, T. (1985). *Türkiye Selçukluları Devrinde Konya*. Ankara.: K.T.B. Yayınları.
- Çelebi, Sâi Mustafa. (2002). *Yapılar Kitabı, Tezkiretü'l-Bünyan ve Tezkiretü'l - Ebniye, (Mimar Sinan'ın Anıları)*. Tıpkıbasım - çevriyazı - eleştirel basım: Hayati Develi, Günümüz diline aktarım: Hayati Develi - Samih Rifat. İstanbul: Koçbank.
- Eldem. S.H. (1969). *Köşkler ve Kasırlar*. (C.I.), İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi M.
- Erdem, Sadık.(1988). *Sâi Çelebi Tezkiretü'l-Bünyan*. İstanbul: Binbir Direk Yayınları.
- Hasol, Doğan (1995). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Kılıç, Atabey (2018). *Tezkire Terimleri Sözlüğüne Dâir*. Tebdiz Özel Sayısı, Cilt 2, Sayı 4.
- Kuban, Doğan. (1997). *Sinan'ın Sanatı ve Selimiye*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Refik Ahmet. (1931) *Mimar Sinan*. İstanbul: Kanaat Kütüphanesi.
- Sâi Çelebi, (1988). *Tezkiretü'l-Bünyan*. (Haz. Sıddık Erdem), İstanbul: Binbir Direk Yayınları.
- Şahin F. (1983). *Seramik Sözlüğü*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- Taymas, A.B. (1968). *Kazan Türkçesinde Atasözleri ve Deyimler*. Ankara: TDK, Yayınları.
- Turani, A. (1968). *Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tümer, Günhan.(2003). İki Osmanlı Klasiği: Tezkiretü'l-Bünyan ve Tezkiretü'l-Ebniye. <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=8&RecID=216> [Erişim Tarihi:20.02.2019]
- Yudahin, K. K. (1945). *Kırgız Sözlüğü*. C. I. (Çev. Abdullah Taymas). Ankara: TDK Yayınları.